
**Граѓанските организации во акција за
климатските промени**

**Водич за
Програмата за грантови**

Скопје, октомври 2022 година

Содржина

ВОВЕД ВО ПРОГРАМАТА.....	3
1. ЗА ПРОЕКТОТ „ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО АКЦИЈА ЗА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ“	4
1.1 Цели на проектот и целни групи.....	4
1.2 Очекувани резултати од проектот	5
1.3 Цели на Програмата за доделување на грантови.....	6
1.4. Типови на грантови што се доделуваат со повик за поднесување предлог проекти..	6
1.5. Тематски области на отворениот повик.....	8
1.6. Критериуми за учество во програмата.....	8
1.7. Подобни активности.....	9
1.8. Партнерства и вмрежувања	11
1.9. Распределба на финансиските средства.....	11
1.10. Времетраење на грантови	12
1.11. Прифатливи трошоци:.....	13
1.12. Неприфатливи трошоци:	13
2. ПРОЦЕС НА ПРИЈАВУВАЊЕ ЗА УЧЕСТВО ВО ПРОГРАМАТА.....	13
2.1. Содржина на пријавата	13
2.2. Број на проектни предлози и грантови по подносител на проект	14
3.1. Критериуми за организациите и оценување на предлог проектите	15
3.2. Процес на селекција	16
3.3. Постапка за префрлање на финансиски средства	18
3.4 Финансиска контрола на примателите на грантовите.....	18
3.5 Известување.....	20
3.6 Информативни сесии	20

ВОВЕД ВО ПРОГРАМАТА

Климатските промени се најголемиот предизвик со кој се соочуваме денес. И Македонија ги трпи последиците најмалку 10 години, кои стануваат сè повидливи. Поплавите, шумските пожари, загадувањето на воздухот, екстремните временски услови како и загубите при производството на храната, сè се примери за тоа што претставуваат климатските промени во секојдневниот живот на луѓето.

Како мала земја во развој, имаме право да се развиваме уште повеќе, но со оглед на тоа дека сме дел од глобалната заедница, мора да најдеме начин за развој со ниски емисии на јаглерод.

На нашата земја ѝ недостигаат и финансии и капацитет за справување со климатските промени. Ова нè носи до потребата за развивање поамбициозни климатски политики додека ја зајакнуваме економијата и ја зачувуваме животната средина. Сите овие задачи, за држава со нестабилна економија, која има проблеми со загадувањето на животната средина и е многу чувствителна на климатските промени, се задачи со голем предизвик.

Македонија има единствена можност да ги покаже својата нова и амбициозна Стратегија за енергетика и Стратегијата за климатска акција и да стане шампион во областа на климата во регионот. Но за да го направи ова, земјата мора да покаже јасна и фокусирана климатска акција во сите сектори.

За таа цел ќе треба да се направат следниве измени:

- да се усогласи националното законодавство со директивите на ЕУ;
- да се зголемат и да им се даде предност на инвестициите за заштита на животната средина и климатската акција;
- економијата да закрепне со инвестирање во зелени работни места, во циркуларна економија, во праведна транзиција и со отстранување од фосилните горива. Имено, секторите на енергетска ефикасност и обновливите извори вработуваат повеќе луѓе од секторот фосилни горива.

Јавната свест и локалните акции се придвижувачи на новите политики и поради тоа имаме позитивни промени во општеството. Граѓанските организации може да одиграат активна улога во создавањето врска помеѓу граѓаните и носителите на одлуки за потребите на општеството да се одразат во политиките. Инвестирањето во животната средина и јавното здравје стануваат поважни од сè друго и ќе стане врвен приоритет придружен од многу потребното влијание од меѓународните и националните актери.

1. ЗА ПРОЕКТОТ „ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО АКЦИЈА ЗА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ“

За да се одговори на овие предизвици, но и на моментално претставените можности, Центарот за истражување и информирање за животната средина „Еко-свест“, заедно со партнерските организации Македонско здружение на младите правници (МЗМП) и Поврзување на природните вредности и луѓето (ЦНВП Македонија), го спроведуваат проектот под наслов „Граѓанските организации во акција за климатските промени“, финансиран од страна на владата на Шведска.

Во состав на проектот, а помеѓу другите проектни активности, објавен е отворен повик за финансиска поддршка на граѓанските организации (ГО) во државата.

Како оваа акција придонесува за пристапување во ЕУ?

Граѓанското општество игра значајна улога во процесите на носење одлуки преку мобилизација на граѓаните и со обезбедување инпути во процесите на развивање политики за да се создаде амбициозно законодавство кое ги вклучува сите релевантни чинители. Оваа акција ќе се погрижи граѓанското општество да има алатки и капацитет да учествува во широки јавни партиципативни процеси и да обезбеди факти и научно засновани инпути битни за процесите на политиките - од создавање стратегии до промена на закони.

Накратко, акцијата ќе му овозможи на граѓанското општество:

- залагање за правилно, навремено и значително јавно учество според Архуската конвенција и законодавството на ЕУ;
- мобилизирање на граѓаните, користење локални примери и случаи за подготовка на препораките;
- користење експертска поддршка за подготовка на анализи и генерирање податоци;
- собирање инпути преку консултации со граѓанските организации во сите региони;
- обезбедување инпути во врска поглавјата 15 и 27 од ЕК;
- учество во процесите на јавни консултации за закони и стратегии на национално ниво, обезбедување коментари и препораки за нивно подобрување и усогласување со законодавството на ЕУ.

1.1 Цели на проектот и целни групи

Општа цел

Силно и живо граѓанско општество што ќе има значајна улога во процесот на декарбонизација, трансформација и обнова на општеството, што би резултирало со чиста животна средина, зелени економии и здрави граѓани во Македонија.

Конкретни цели

1. Зајакнување и оснажување на граѓанското општество за учество при носењето одлуки од областа на климата и преземање локални акции со подобрување на капацитетите, знаењето и вештините, како и обезбедување неопходни ресурси за оваа работа.

2. Зголемување на јавната свест за можностите за нискојаглеродни економии и зелена трансформација, како и правење јавен притисок на институциите за да се осигури овој развој на настани преку промени во политиките и програмите.

Целни групи

- Членови од мрежите на Коалицијата за климата и екосферата, кои бројат околу 80 активни граѓански организации од областа на заштитата на животната средина.
- Постојни локални организации, национални граѓански организации, формални и неформални мрежи што работат во различни области/сектори релевантни за климатските промени.

Корисници

- Владини институции – централна и локална самоуправа, поконкретно – Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за земјоделие, шумарство и водостопанство, Канцеларијата на вицепремиерот одговорен за економски прашања, општините, центрите за регионален развој, членови на македонското Собрание итн.
- Околу 2 милиона македонски граѓани што ја претставуваат пошироката јавност, со конкретен фокус на ранливите групи како што се: жените, младите, возрасните граѓани и осиромашените заедници.

Чинители/засегнати страни

- Мрежата на граѓанските организации од сите сектори поврзани со климатските прашања – заштита на животната средина, организации за борба против сиромаштијата, руралниот развој, шумарството, човековите права итн.
- Бизнис-здруженија, Стопанската комора (енергетика, туризам итн.).
- Синдикатите и нивните здруженија (фармери/земјоделци, шумски здруженија, здруженија за заштита од пожари итн.).
- Институции/управувачи со заштитените подрачја (национални паркови, споменици на природата итн.).

1.2 Очекувани резултати од проектот

Резултат 1 (P1): Зајакнување на капацитетите на граѓанските организации

- Зајакнати капацитети на граѓанските организациите (ГО) за да учествуваат во донесување одлуки од подрачјето на климатските прашања;
- Подобрени вештини и знаење на ГО за изведување правна анализа и подготовка на документи за политики и законски предлози на тема клима;

Резултат 2 (P2): Осигурено учество на ГО во промената на политиките

- Зголемена достапност до податоци и факти за заштита на животната средина и климата, а кои би ги користеле ГО во своите активности;

- Создадени можности за ГО да бидат меѓусекторска врска помеѓу јавноста и локалната самоуправа од една и различните владини институции од друга страна.
- Зголемена присутност на ГО во јавниот домен и подобрена слика за граѓанскиот сектор во Република Северна Македонија;
- Подобрени политики и програми на национално ниво;
- Усогласено законодавство со ЕУ.

Резултат 3 (P3): Оснажување на локалните партнери преку поддршка на ГО за спроведување климатски акции во набљудувачките активности

- Број на реализирани подгрантови
- Подобрена животна егзистенција и економии

Резултат 4 (P4): Подобрена видливост и комуникација на ГО и зголемена свест за климатските прашања

- Спроведени студии и анализи на податоци
- Реализирани кампањи за јавно информирање на граѓаните
- Зголемена свест и мобилизирани граѓани за спроведување практични мерки

Резултат 5 (P5): Зголемен кредибилитет на ГО за ефективно залагање

- Зајакнатата климатска коалиција да се залага кај институциите.
- Да се ангажираат најразлични чинители за да преземат акција.
- Зголемена соработка и комуникација помеѓу сите чинители.

1.3 Цели на Програмата за доделување на грантови

Програмата за доделување на грантови е една од главните елементи на проектот „Граѓанските организации во акција за климатските промени“ и има за цел:

- Да ги подигне капацитетите и институционалниот развој на локалните граѓански организации кои работат на теми поврзани со климатските промени.
- Да им обезбеди на граѓански организации да преземат директни акции во ублажување на последиците од климатските промени на локално или национално ниво и да поттикне синергија и партнерство со локалната власт и бизнис заедницата.
- Да овозможи одговор на итни акции и приоритетни прашања или проблеми во локалните заедници поврзани со климатската криза.

1.4. Типови на грантови што се доделуваат со повик за поднесување предлог проекти

Како дополнување на залагањето и на подигањето на свеста, програмата ќе овозможи поддршка на ГО од областите на климатските промени и заштитата на животната средина. Како резултат на различните потреби и ограничувањата на целните групи, програмата ќе обезбеди различни типови грантови:

- **грантови за институционална поддршка** (од 12 до 16 месеци) и
- **грантови за локални климатски акции** за проекти со локално влијание (до 12 месеци);
- **ад-хок грантови за застапување** (не повеќе од 4 до 6 месеци).

Грантовите за институционална поддршка ќе бидат обезбедени за помали ГО, кои се активни во своите локални заедници и главно се фокусирани на подигање на свеста, на процесите на подобрување на јавното учество и како поддршка на локалните заедници итн. Овие грантови се поврзани со следните очекувани резултати: P1 и P4.

Грантовите за локални климатски акции ќе бидат фокусирани на проекти што ќе произлегуваат од постојните планови и политики во насока на градење заедници што ќе бидат климатскоотпорни. Овие грантови се поврзани со следните очекувани резултати: P2, P3 и P4.

Ад-хок грантовите за застапување ќе им бидат доделени на поискусните организации за залагање/застапување и подигање на свеста за усвојување конкретен план, програма или легислатива поврзани со климатските акции и декарбонизацијата. Овие грантови се поврзани со следните очекувани резултати: P2, P4 и P5.

Од организациите што добиваат грант се очекува активно да учествуваат во соработката на меѓурегионално ниво, како и да учествуваат во заедничките активности за прашањата поврзани со климатските промени. Оттаму, организациите што се пријавуваат за грантови за локални климатски акции се охрабруваат да поднесат пријава во партнерство со една или две ГО и/или со други чинители/засегнати страни, како што се локалните заедници, општините, владините организации, бизнис-здруженијата, институции/управувачи со заштитените подрачја итн., нагласувајќи дека средствата може да бидат проследени само до ГО, додека на другите засегнати страни не им е дозволено да примаат финансиска поддршка од оваа програма.

Во периодот на спроведувањето грантовите, ГО коишто ќе добијат поддршка, а ова особено ќе важи за грантовите за институционална поддршка, ќе имаат периодични задолжителни менторски сесии со проктен тим од проектот „Граѓанските организации во акција за климатските промени“. Целта е да се постигнат најдобри можни резултати на локално и национално ниво, паралелно со зајакнувањето на капацитетите за финансиски и административен учинок на организациите, како и со обезбедување максимален ефект од проследените финансиски средства.

Програмата ќе дава континуирана поддршка на граѓанските организации, на примателите на грантови, спроведувајќи ги институционалните грантови и грантовите за климатска акција и ќе обезбеди сеопфатно менторирање во областите:

- интерна структура на управување со проектот и процедурите;
- проектен менаџмент;
- наративно и финансиско известување и процедури;
- мониторинг и евалуација на проектните активности.

1.5. Тематски области на отворениот повик

Програмата за грантови има за цел да ги охрабри граѓанските организации и да ги зајакне нивните капацитети за истражување, залагање и комуникација за климатските предизвици со кои се соочуваме денес. Како резултат на тоа се очекува овој отворен повик да придонесе за создавање можности за зголемување на јавната свест за климатските промени, за ублажување и адаптација, и секој во општеството да направи што може за да се смалат негативните влијанија врз климата.

За грантовите за локални климатски акции и за ад-хок грантовите за застапување, организациите се охрабруваат да користат креативен пристап и да ги вклучат следниве приоритетни теми поврзани со климатските промени:

- урбаното и одржливо живеење;
- жените и климатските решенија;
- образованието и климата;
- храната и климата;
- здравството и климата;
- енергетска сиромаштија и енергетска трансформација;
- промовирање на изворите на обновлива енергија (ИОЕ);
- зелената инфраструктура;
- одржливо шумарство;
- водата и климата;
- отпадот и климата;
- одржлив транспорт;
- климатсконеутрални економии;
- руралните заедници и климатските промени.

Програмата за грантови може да покрие проекти од области што се широко поврзани со прашањата на климатските промени и ќе овозможи климатските промени да бидат третирани како хоризонтално прашање. Поради тоа, финансиските средства ќе бидат проследени до подносителите на предлог проекти и нивната главна тема ќе вклучува:

- силна компонента на пренесување информации за прашањата за климатските промени во нивните заедници;
- активно учество на јавноста и на ранливите групи во заедниците кои се најмногу погодени или имаат најголемо влијание од климатските промени;
- идентификување клучни теми поврзани со прашањата на климатските промени, кои влијаат на нивната заедница како и начините на кои треба да се комуницира со јавноста и со другите чинители/засегнати страни – носители на одлуки, локални претставници, како и бизнис-заедницата.

1.6. Критериуми за учество во програмата

Овој отворен повик има намера да ги поддржи граѓанските организации регистрирани во Република Северна Македонија во согласност со Законот за здруженијата и фондациите, што работат на локално и национално ниво.

Право на пријавување имаат организациите што се регистрирани најмалку (2) две години пред објавувањето на овој отворен повик за грантови.

Организациите се охрабруваат да работат во партнерство со локалните организации и/или да соработуваат со институции, професионални здруженија, граѓански иницијативи или други организации, кои ќе овозможат подобар пристап до пошироката публика или до целната група избрана за нивниот проект. Особено се добредојдени партнерства со организации од секторите кои се најмногу погодени од климатските промени (здравството, земјоделието, управувањето со ризиците, енергетската сиромаштија, ранливите групи итн.).

Критериумите за учество за подносителите на повикот за грантови се исто така целосно применливи и за партнерските организации.

За да бидат земени предвид, пријавите треба да ги исполнат следните критериуми:

- да бидат пополнети на македонски јазик;
- да ги содржат сите придружни документи согласно барањата на повикот поднесени преку платформата за онлајн пријавување;
- да се поднесени во рок што е наведен во повикот;
- бараната финансиска поддршка да е во согласност со финансискиот опсег на конкретниот тип на грант во повикот;
- периодот на спроведување да е во согласност со периодот на спроведување предложен за конкретниот тип на грант во повикот;
- да не содржи активност од листата на активностите кои не се поддржани со овој отворен повик;
- да е поднесена од ГО регистрирана во РС Македонија најмалку 2 години пред крајниот рок за пријавување.

1.7. Подобни активности

- Консултативни состаноци, закажани средби со засегнатите страни/чинители и залагање за решенија поврзани со локалните предизвици во контекст на ублажување и адаптација на климатските промени.
- Подготовка и објавување техничка документација и анализи во рамките на проблематиката на климатските промени.
- Создавање партнерства за соработка со државни и други институции кои ќе го забрзаат решавањето на локалните предизвици поврзани со климатските промени (со вклучување, но не и ограничување, на практични активности, како што се промовирање и охрабрување конкретни акции на локално ниво поврзани со климатските промени. Ова може да вклучува петиции, работа на локални прашања што се однесуваат на климата вклучувајќи земјоделски и друг отпад, пожари, техники за конзервација на водата, заштита на средините поврзани со климатските промени – водата, воздухот и почвата, користење на земјиштето, садење сорти

отпорни на климатските промени, како и автохтони видови загрозени од климатските промени).

- Вмрежување со поголема група граѓани, локални иницијативи, активистички јадра и/или граѓански организации за спроведување кампањи и активности што се однесуваат на климатските промени за поширока целна група, (на пример, еколошки ГО во соработка со ГО што работат на женските права, земјоделски ГО, шумски организации, граѓански иницијативи со потенцијал за мобилизација на поголем број граѓани, помали граѓански организации од истиот планински регион и сл.). Ова може да ги вклучи, ама не и да ги ограничи, практичните активности како што се промовирањето и охрабрувањето конкретни активности на локално ниво поврзани со климатските промени (петиции, работа на локални прашања што се однесуваат на климата, вклучувајќи земјоделски и друг отпад, пожари, техники за конзервација на водата, заштита на средините поврзани со климатските промени – водата, воздухот и почвата, користење на земјиштето, садење сорти отпорни на климатските промени, како и автохтони сорти загрозени од климатските промени).
- Создавање партнерства помеѓу ГО, државните институции, бизнисите, и други засегнати страни/чинители за преземање специфични активности во насока на ублажување и адаптација на климатските промени.
- Активности за подигање на јавната свест адаптирани на локалните засегнати страни, кои можат да бидат во форма на јавна кампања, организирани настани, соработка со локалните медиуми за да се обезбеди простор за информирање за климатските промени.
- Инсталација на зелена инфраструктура осмислена да прикаже опции за приспособување на климатските промени (зелени ѕидови, пошумување на речните корита, урбани паркови со функционални зелени површини, садење отпорни сорти во градовите, зазеленување на балконите и дворовите со автохтони сорти загрозени од климатските промени).
- Инсталирање фотоволтаици на јавните згради или на објектите на заедницата/општината (образовни центри, градинки и училишта).
- Активности насочени кон зголемување на свеста за штедење на енергијата на куќите и енергетска ефикасност, искористување на изворите на обновлива енергија што може да вклучува и изградба на прототип-модел (на пример, план за изградба на куќа со нула емисии).
- Создавање и промовирање благопријатни навики за климата во соседствата и заедниците.
- Активности насочени кон ширење на свеста за зачувување на природните ресурси (инсталација на микросистеми за собирање на дождовницата, користење шишиња за повеќекратна употреба за вода, намалување на домашниот отпад).
- Активности насочени кон зголемување на свеста за климатските прашања на земјоделците и фармерите (агроекологија, повторна употреба на остатоците од земјоделските култури, отпорно земјоделие).
- Активности насочени кон зголемување на свеста за влијанието на храната во контекст на климатските промени (локална храна, непакувана храна, органска храна).

Листата е ориентациона и не е целосен список на активностите што треба да ги содржи предлог-проектот.

1.8. Партнерства и вмрежувања

Организациите се охрабруват да работат во партнерство со други локални организации и/или да соработуваат со институции, професионални здруженија, граѓански иницијативи или со други организации кои би овозможиле подобар пристап на една поширока публика или на целната група избрана за проектот. Особено се добредојдени партнерства со организации од секторите кои се најмногу погодени со климатските промени (здравството, земјоделието, управувањето со ризици, енергетската сиромаштија, ранливите групи итн.).

Критериумите за учество за подносителите на повикот за грантови се применливи во целост, исто така и за партнерските организации.

Една организација може да се пријави за еден вид грант, без разлика на водечката или партнерската улога во проектната пријава. Дополнително, за ад-хок грантовите за застапување, една организација може да добие само еден грант.

Од организациите на кои ќе им бидат доделени финансиски средства од оваа програма се очекува за време на спроведување на проектот да ги почитуваат основните принципи вклучувајќи ги принципите што се однесуваат на антикорупцијата, кодексот на однесување и заштитата на животната средина.

1.9. Распределба на финансиските средства

Вкупниот износ на финансиската поддршка што ќе биде дистрибуирана од овој отворен повик не надминува 24.000.000,00 денари. Распределбата на вкупниот износ на различните видови грантови е следната:

Грантови за институционална поддршка

- Ќе бидат поддржани меѓу 7 и 10 предлога, при што секој одобрен грант ќе биде проследен во распон на финансиските средства од 1.000.000,00 денари до 1.300.000,00 денари.
- До 50% од вкупниот буџет ќе биде издвоен за човечките ресурси (персоналот).
- Периодот на спроведување на проектот не е помал од 12 месеци и не е поголем од 16 месеци.
- Краен рок за поднесување предлог проект е **20.11.2022 година до 23:59 часот.**

Грантови за локални климатски акции

- Ќе бидат поддржани до 4 предлога при што секој одобрен грант не може да надмине 3.000.000,00 денари.
- До 30% од вкупниот буџет може да бидат издвоени за човечките ресурси (персоналот).
- Периодот за спроведување на проектот не е подолг од 12 месеци.
- Краен рок за поднесување предлог проект е **30.11.2022 година до 23:59 часот.**

Ад хок грантови за застапување

- Ќе бидат поддржани до 5 (пет) предлога, при што секој одобрен грант не може да ја надмине сумата од 360.000,00 денари.
- Максимум 20% од вкупниот буџет може да се издвои за човечките ресурси (персоналот).
- Периодот за спроведување на проектот не е пократок од 4 (четири) месеци, и не е подолг од 6 (шест) месеци.
- Краен рок за поднесување предлог проект е **10.12.2022 година до 23:59 часот**.

Грантовите ќе се распределуваат во транши според отчетните периоди, кои ќе бидат специфицирани во договорите за подгрантирање. Секоја последователна транша ќе биде условена од одобрувањето, од финансиските и наративните извештаи од примателите на бесповратните средства, поради што е клучно извештаите да се поднесат навреме.

Ќе биде задолжително извештаите да се поднесат на онлајн образец за пријавување, на платформата за повици на Еко-свест. Организациите што добиле средства, со потпишување на договорот за подгрантирање ќе имаат пристап до извештаите. Буџетот треба да биде составен во македонски денари (МКД).

Комисијата за евалуација го задржува правото да не ги додели сите средства предвидени со програмата за грантирање во случај да процени дека не е доставен доволен број пријави што ги исполнуваат критериумите и што придонесуваат за целите на програмата наведени во овој повик.

Комисијата за евалуација може да му наложи на проектниот тим на проектот „Граѓанските организации во акција за климатските промени“ и да го овласти да преговара со претходно избраните подносителите за бесповратни средства заедно да ги прегледаат активностите и/или буџетите на претходно избраните грантови и да го максимизираат ефектот на предложените проекти.

За грантови над 360.000,00 денари од примателите на грантови ќе биде побарано да ги вклучат трошоците за финансиска ревизија во нивниот буџет. За грантови под 360.000,00 денари Еко-свест ќе изведе внатрешен финансиски преглед и процесот ќе го координира претставник на програмата задолжен за доделување бесповратни средства.

Покрај редовната евалуација на проектниот тим, за време на надворешната евалуација на целиот проект, грантовата програма ќе биде евалуирана како целина (евалуацискиот извештај ќе содржи посебен раздел за подгрантирањето).

1.10. Времетраење на грантови

Ориентациона временска рамка

За грантовите за институционална поддршка

- Периодот на спроведување не е пократок од 12 месеци и не е подолг од 16 месеци.

За грантовите за локални климатски акции

3. Периодот за спроведување не е подолг од 12 месеци.

За ад-хок грантовите за застапување

- Периодот на спроведување на проектот не е пократок од 4 месеци и не е подолг од 6 месеци.

Датумите за поднесување периодични и/или привремени наративни и финансиски извештаи за грантовите за локални климатски акции и грантовите за институционална поддршка ќе бидат дополнително конкретизирани по потпишување на договорите со доделените приматели на грантовите.

1.11. Прифатливи трошоци:

- Финансиска компензација за лицата што го спроведуваат проектот.
- Директни трошоци поврзани со реализација на грантот.
- Ревизија на проектот (за грантови над 360.000,00 МКД).

Забелешка: Трошоците поврзани со канцеларијата на лицата анагажирани за спроведување на проектот (струја, вода, греење и/или комуникациски трошоци и во износ сразмерен на бројот на вработените што работат на проектот наспроти вкупниот број на лицата што работат во канцеларијата).

1.12. Неприфатливи трошоци:

Следниве трошоци се неприфатливи:

- долгови и трошоци произлезени од сервисирање на долгот (камата);
- провизии за загуби и можни идни обврски;
- трошоци декларирани од страна на подносителот и финансирани со друга акција;
- купувачи на земја или згради;
- казни, финансиски пенали и трошоци од судски парници;
- амортизација на трошоци;
- купување возила;
- царина и царински давачки за увоз и давачки и надоместоци со еквивалентен ефект;
- кредит на трети лица;
- трошоци за плати и надоместоци на персоналот од државната администрација;
- трошоци за алкохолни пијалаци, интерно и/или по јавни настани.

2. ПРОЦЕС НА ПРИЈАВУВАЊЕ ЗА УЧЕСТВО ВО ПРОГРАМАТА

2.1. Содржина на пријавата

Заинтересираните страни мора да се пријават за финансирање во Програмата за грантови следејќи ги правилата наведени во овој документ. Кога се поднесуваат пријавите, подносителите на пријавите треба да ги пополнат сите информации и да ја обезбедат целосната потребна документација како што се бара во упатствата. Пријавата ќе биде поднесена само преку електронската (online) софтверска алатка (систем) со инструкции.

2.2. Број на проектни предлози и грантови по подносител на проект

Една организација може да се пријави само за еден вид грант без оглед на водечката или партнерската улога што ја има во проектната пријава. Дополнително, за ад-хок грантовите за застапување една организација може да добие само еден грант.

Од организациите на кои ќе им се доделат грантови од оваа програма се очекува почитување на основните принципи за време на проектното спроведување вклучувајќи ги принципите поврзани со антикорупцијата, кодексот на однесување и заштитата на животната средина.

2.3. Како се врши пријавувањето за грантови

Еко-свест има електронски (online) систем за управување со грантови.

Платформата се користи за објавување повици, оценување, поднесување предлог проекти, поднесување финансиски и наративни извештаи за примателите на грантови и целосно следење на грантовите. Заинтересираните организации може да пристапат и да ги поднесат своите пријави преку електронската Платформа за грантови и повици на веб страната на Еко-свест <https://ekosvest.com.mk> во менито на Објави/Грантови или директно на линкот: <https://ekosvest.azurewebsites.net/>

Целта за воведување електронски (online) формулар за регистрација и пријавување е повеќекратна. Таа ќе ги минимизира можностите за технички недостатоци од страна на кандидатите и ќе осигури следење на упатствата за пријавување, како и комплетирање на бараната документација, со оглед на тоа што предлогот нема да може да се поднесе доколку не се завршени сите фази и не се прикачени бараните документи.

Сè додека конечната пријава не е завршена, подносителите на пријави ќе може да зачуваат делови од предлогот и да им се навратат подоцна а, ако е потребно, да направат и промени. Сета претходна работа и инпути ќе бидат заштитени и зачувани.

Форматот на системот за пријавување е осмислен така што јасно и разбирливо да ги води подносителите на пријави низ сите чекори за поднесување на предлогот. Подносителите на пријави ќе добијат потврда кога успешно ќе се пријават и кога описот на проектот и/или целосниот предлог ќе бидат завршени и поднесени.

Краен рок за поднесување пријави е:

- за грантовите за институционална поддршка **20.11.2022 година до 23:59 часот;**
- за грантовите за локална климатска акција **30.11.2022 година до 23:59 часот;**
- за Ад-хок грантови за застапување **10.12.2022 година до 23:59 часот.**

Ве молиме забележете: Пријавување е можно САМО преку електронскиот (Online) систем за поднесување на пријави.

За да може да се поднесе пријава за учество на повикот, граѓанската организација-апликант мора задолжително да се регистрира на електронската платформа за грантови и повици на Еко-свест.

Сите информации за регистрација и користење на електронската платформа се дадени во Упатството за користење на електронската платформа, достапна со преземање од самата платформа.

Сите прашања во врска со пријавувањето може да се постават на информативна сесија или да бидат поднесени во писмена форма најдоцна до 16:00 часот, 5 работни дена пред истекот на рокот за поднесување. Прашањата и одговорите ќе бидат објавени на веб страницата на Еко-свест. Нема да се одговараат прашањата кои ќе бидат поставени преку телефон, ниту прашања поставени по рокот наведен за доставување прашања.

За повикот за грантови ќе бидат организирани три информативни сесии на следните датуми:

- 03.11.2022 година (четврток) во Битола,
- 04.11.2022 година (петок) во Скопје,
- 11.11.2022 година (петок) во Охрид,
- 14.11.2022 година (понеделник) во Штип.

Времето и локацијата на одржување на информативните сесии ќе бидат дополнително објавени преку каналите за комуникација на Еко-свест и партнерските организации.

За сите дополнителни прашања и информации користете ја веб страницата на Еко-свест <https://ekosvest.com.mk>, електронската платформа за грантови и повици на Еко-свест, или обратете се на следната електронска адреса: stojan@ekosvest.com.mk

3. Критериуми за избор на проектите и процес на селекција

3.1. Критериуми за организациите и оценување на предлог проектите

Критериум	Индикативен опис на критериумите	Поени	Минимален број на поени
Релевантност	Како предлог проектот е поврзан со целите на повикот? Дали тоа може да биде поддржано со квалитетна анализа, каква методологија ќе биде користена за реализација на активностите?	30	20
Искуство, управување со ресурси, синергии и партнерства	Дали организацијата има директно искуство со приоритетот на програмата? Какви човеки ресурси поседува организацијата и како ќе ги вклучи во проектот? Какви докази може да обезбеди за воспоставени партнерства (писма за соработка, меморандуми, договор и сл.)?	20	-

Активности и буџет	Дали предложените активности водат кон остварување на целите на повикот? Дали има ефикасно користење на ресурсите за добивање максимален резултат? Дали буџетот е реален, оправдан, одговара на предложените активности, се темели на пазарни цени и ефикасно придонесува за остварување на резултати со висок квалитет? Дали и како ќе се вклучат граѓаните во текот на сите проектни фази?	20	-
Импакт, видливост, евалуација, одржливост	Каква промена или влијание за промена ќе има проектот во општеството или локалната заедница? Дали има јасна и реална визија на промената што ќе се постигне со проектот? Како проектот ќе обезбеди видливост во јавноста? Како ќе се комуницираат и споделуваат активностите и резултатите и до кого? Како ќе се следат активностите и како ќе се оценуваат резултатите? Како организациите ќе покажат колку и на кој начин ги применуваат петте трансферзални перспективи на СИДА? Постои ли јасна одржливост на проектните резултати по завршувањето на проектот? Има ли можност за нови иницијативи?	30	-
Вкупно поени		100	60

3.2. Процес на селекција

Програмата за грантови обезбедува грантови за граѓански организации за климатски акции. Осмислени се детален опис на програмата и на повикот за да им помогнат на ГО во подготовката на пријавите и во пријавувањето за грантови.

Пријавите поднесени преку електронската платформа за пријавување ќе бидат предмет на административен преглед за проверка на усогласеноста со критериумите на повикот, обезбедената документација и на усогласеноста со насоките и условите на отворениот повик. Подносителите нема да може да поднесуваат предлози по истекот на крајниот рок и делумно поднесените предлози нема да ја поминат административната евалуација и нема да бидат предмет на понатамошно разгледување. Проверка на подобноста врши техничкиот персонал (Координаторот за грантови) за секоја добиена пријава. Критериумите за подобност мора да се исполнети за пријавата да стане предмет на евалуација од страна на Комисијата за евалуација (Поглавје 1.6).

По објавувањето на отворениот повик за предлози на ГО ќе се формира интерна комисија за евалуација од најмалку 3 члена за да ги евалуира поднесените предлози. Во

некои случаи може да се ангажира надворешна комисија за евалуација, но во такви случаи најмалку еден вработен од Еко-свест ќе биде дел од комисијата, вообичаено тоа е координаторот на проектот или на програмата, кој ги обезбедува средствата за грантирање.

Од евалуаторите се бара да ги оценат предлог проектите и да дадат писмено образложение за доделените поени за секој критериум. Просечниот резултат автоматски се пресметува за секој подносител на проекти. Максималниот број поени што може да ги добие еден подносител на проект е 100. Минималниот број поени за една пријава да биде земена предвид за финансирање е 60, од кои минимум 20 поени за критериумот за релевантност. Евалуацијата на пријавите ќе биде според правилата и добрите практики на донаторот, следејќи ги насоките и критериумите согласно овој повик.

По завршена евалуација на предлозите од страна на Комисијата за евалуација ќе се изготви листа со рангирање на подносителите според освоени поени. Извештај од финалната евалуација се испраќа на Управниот одбор на проектот и на СИДА.

Сите подносителите ќе бидат информирани за резултатите од евалуацијата. Одбиените подносителите имаат право на поднесување приговор во однос на евалуациската постапка во период од 5 календарски денови, по информирање по однос на резултатите од евалуацијата. Доколку е поднесен приговор, комисијата за евалуација ќе го анализира и ќе поднесе пишан одговор, објаснувајќи ја одлуката.

Договор за грант ќе се потпише со прворангираните организации кои успешно ќе ја поминат проверката „Организациски прашалник/длабинска анализа“. Комисијата за евалуација го задржува правото да побара од подносителот на пријавата да изврши корекции на предлог пријавата, како услов за потпишување на договор за грант. Доколку некоја организација не ја помине проверката нејзиното место ќе го заземе организацијата која е следна на листата со рангирање.

Еко-свест може да побара дополнителни информации или разјаснувања од подносителот/кандидатот во врска со пријавата. Комплетната комуникација со подносителот/кандидатот ќе се врши преку адресата за електронска пошта на подносителот/кандидатот, која треба да биде наведена во образецот за пријавување (адреса на електронската пошта со лицето за контакт).

Доколку е успешна вкупната евалуација на проценката на капацитетот на избраниот подносител/кандидат, организацијата тогаш може да пристапи кон потпишување на договор и Еко-свест може да ја отпочне постапката за префрлање финансиски средства на корисникот на грантот. Од пресудно значење е организациите добитнички да се запознати со политиките и постапките на Еко-свест и на донаторот што ги обезбедува финансиските средства и придржувањето на овие политики и постапки да биде дел од договорот со секоја избрана организација на која ќе ѝ биде доделен грант.

Пред потпишување на договорот за доделување на грант, граѓанските организации се должни да потврдат дека не се:

- осудени за кривично дело во врска со нивното професионално однесување со пресуда која има сила на рес јудиката;

- виновни за сериозна професионална злоупотреба докажана на каков било оправдан начин;
- кога е утврдена правосилна пресуда или конечен управен акт дека организацијата или нејзините вработени се виновни за сериозна професионална злоупотреба, прекршување на применливите закони, регулативи или етички стандарди, или со впуштање во незаконски активности што ќе влијаат на нивниот професионален кредибилитет кога тие активности покажуваат противзаконско однесување или груба небрежност, вклучително, и особено, кои било од следново: лажно или небрежно претставување информации потребни за верификација на непостоење основа за исклучување или исполнување на критериумите за селекција, да се влијае од страна на процесот на донесување одлуки, обиди за стекнување доверливи информации за стекнување предност во постапката на евалуација;
- кога подносителите не ги исполниле своите обврски за исплата на придонесите за социјално осигурување или за исплата на даноците според законските одредби на државата во која се основани или со оние на државата каде што треба да се изведе договорот;
- кога против подносителите е донесена пресуда што има сила на рес јудиката за измама, корупција, учество во криминална организација или каква било друга незаконска активност штетна за финансиските интереси на донаторите.

3.3. Постапка за префрлање на финансиски средства

Исплатата на грантови кон граѓанските организации ќе се одвива во рати и согласно Договор за грант. Доколку подносителот/кандидатот не може да го спроведе проектот како што е наведено во Договорот, Еко-свест го задржува правото да го раскине Договорот. Грантот може да биде редуциран и/или Еко-свест може да побара делумно или целосно враќање на уплатените средства доколку подносителот/кандидатот не ги исполнува условите од Договорот.

Во случај на промени од административна природа (промена на банкарската сметка, адреса и слично), Еко-свест треба да биде известен во писмена форма.

3.4 Финансиска контрола на примателите на грантовите

Вкупниот износ на финансиската поддршка, која ќе биде распределена со отворениот повик, нема да го надмине износот од 24.000.000,00 денари.

За грантови над 360.000,00 денари од примателите на грантови ќе биде побарано да ги вклучат трошоците за финансиска ревизија во нивниот буџет.

За грантови под 360.000,00 денари ќе биде извршен интерен финансиски преглед од страна на проектниот тим и процесот ќе го координира координаторот за грантирање.

Покрај редовната евалуација на проектниот тим, за време на надворешната евалуација на целиот проект, програмата за грантови ќе биде евалуирана во целина (евалуацискиот извештај ќе содржи одделен дел за грантирањето).

За ад хок грантовите за застапување, ќе бидат поддржани до 5 предлога, при што секој одобрен грант нема да го надмине износот од 360.000,00 денари. Максимум од 20% од вкупниот буџет ќе биде издвоен за човечките ресурси. Периодот на спроведување на проектот ќе биде не помал од 4 месеци и не подолг од 6 месеци. Категоријата на ад хок грантови за залагање/застапување ќе им биде доделена на поинтересните организации да се залагаат и да ја подигаат свеста за усвојување одреден план, програма или законодавство во согласност со климатската акција и декарбонизацијата.

Имајќи предвид дека секој од ад хок грантовите за застапување се под 360.000,00 денари, проектниот тим ќе спроведе интерна финансиска контрола за да се осигури дека примателите на грантови ги следат процедурите на донаторот за спроведување на проектите на донаторот.

Финансиската контрола ќе се спроведе во просториите на примателите на подгрантовите или со праќање електронски на документација, и тоа двапати во текот на меѓупериодот на спроведување на проектот и по поднесувањето на конечните финансиски и наративни извештаи. Првата теренска посета ќе има цел да ги провери финансиските процедури што ги спроведуваат примателите на грантовите и да им се даде дополнителна поддршка и насоки, доколку им се потребни, додека конечната финансиска контрола ќе има цел да ги провери проектната документација, преземените финансиски процедури во периодот на спроведувањето на проектот и да се процесира во согласност со финансиските извештаи и процедури со правилата и добрите практики на донаторот. Ќе бидат проверени сите трансакции.

Финансиската контрола ќе биде спроведена од следните лица:

- координатор за грантови од Еко-свест;
- координатор за финансии и администрација од Еко-свест;
- координатор за финансии од ЦНВП или координатор за финансии од МЗМП (по потреба);
- Раководител со финансии од Еко-свест (по потреба).

Структурата на тимот одговорен за теренски посети и финансиската контрола ќе гарантираат дека ревидирањето на документацијата ќе биде изведено сеопфатно и темелно.

Следново ќе биде предмет на финансиска контрола:

- прифатливоста на трошоците, следејќи ги правилата од отворениот повик за предлози и правилата на донаторот;
- применетите финансиски процедури;
- финансиските и наративните извештаи;
- финансиската придружна документација, вклучувајќи и не ограничувајќи се на: фактури, договори, патни дневници, пријавени плати, банкарски изводи, евиденција на работното време за проектниот тим и надворешните експерти;
- сметководствената документација и процедури;
- проектните остварувања и доказот за спроведување на активностите;
- степенот на постигнување на очекуваните резултатите со целите на проектот;
- спроведувањето на 5-те трансферзални перспективи на СИДА (збирка на содржини од документацијата), и особено внимание на ранливите групи.

Координаторот за финансии и администрација од Еко-свест ќе направи извештај по секоја теренска посета опишувајќи ги и специфицирајќи ги наодите за секој примател на грант поединечно.

3.5 Известување

Известувањето од страна на организациите, приматели на грантови, ќе зависи од должината на нивните проекти. Известувањето ќе се одвива во согласност со типот на грантот и должината на периодот на спроведување на проектот и тоа:

- Грантистите со проекти за **институционална поддршка** (до 12-16 месеци) треба да достават 6 (шест) извештаи;
- Грантистите со проекти за **локални климатски акции** (до 12 месеци) треба да достават 4 (четири) извештаи;
- Грантистите со проекти за **ад хок грантови за застапување** (до 4-6 месеци) треба да достават 2 (два) извештаи.

3.6 Информативни сесии

Во рамки на Програмата за грантови ќе се организираат четири информативни сесии со проектниот тим, на кои ќе може да се добијат дополнителни информации и да се поставуваат прашања. Информативните сесии ќе се одржат по следниот календар:

- 03.11.2022 година (четврток) во Битола;
- 04.11.2022 година (петок) во Скопје;
- 11.11.2022 година (петок) во Охрид;
- 14.11.2022 година (понеделник) во Штип.

Точните локации и времето за секоја од информативните сесии ќе бидат дополнително објавени на веб страницата на Еко-свест и социјалните медиуми.

Подносителите може да се обратат и писмено на следната електронска адреса: stojan@ekosvest.com.mk За сите дополнителни прашања и информации подносителите ја користат веб страницата на Еко-свест <https://ekosvest.com.mk> или електронската (online) платформа за грантови и повици на Еко-свест <https://ekosvest.azurewebsites.net/>.